

Örnek Bir Şahsiyet, Bir Ahlak Abidesi: Ali Yakup Cenkçiler

Kerime Macit Tunçbilek

<http://www.dunyabizim.com/portre/26770/ornek-bir-sahsiyet-bir-ahlak-abidesi-ali-yakup-cenkçiler>

'İnsan kendisine ne kadar saygı gösterirse başkasından da o kadar saygı görebilir' diyen Ali Yakup Cenkçiler Hocaefendi, bir dönem Tuba Kız Kur'an Kursu'nda kendisinden ders gören talebesi Kerime Tunçbilek anlatıyor.

Ali Yakup Hoca hastanede Emin Saraç (solda) ve Naim Karaman Hoca (sağda) ile birlikte.

Ali Yakup Cenkçiler Hoca Arapça derslerimize girerdi. 10 yıla yakın **Tuba Kız Kuran Kursu**'nda ders verdi. Hem sınıfça olan derslerimize girdi hem de kendisinden grup ve özel dersler almak kısmet oldu. Birçok kitap okuttu; en-Nahvul Vadih, İhya, Sarf, Nahiv vs.

Dersini o kadar iştahla anlatırdı ki hayran kalırdık. İnsanüstü bir fedakarlık ve gayret sarf ederdi. Onun hakkını ödemek mümkün değil... Maddi hiç bir karşılık beklemeden, öğrencilere ara ara harçlık veren, yazılı eser değil de canlı eserler bırakan, "*Âlim hiçbir zaman paraya talip olmamalıdır. Olursa şerefi, fazileti gider*" diyen bir hocaydı. Dersini hiçbir şeye feda etmezdi. Tuba Kız Kuran Kursu'ndan mezun olduktan sonra beni ve birkaç arkadaşı özel ders için evine davet etti. Eski bir İstanbul hanımı, titiz eşi Muammer Hanım'a rağmen her gün evinde ders vardı. Hatta bana bir ara tek olarak ders vermek zorunda kaldığında, hanımını

yanımıza oturturdu. Ders sırasında çok önemli misafiri gelse dahi dersi kesmez, hatta ziyaretten dolayı biraz da söylenirdi. Çünkü ders, kazası olmayan bir ibadetti onun için.

O çok değerli bir hoca, aynı zamanda çok kıymetli bir insandı. Örnek bir şahsiyetti. Osmanlıya ve Türk'lere vefa borcu olduğu için özellikle Türkiye'ye yerleşip burada hizmet etmek istemişti.

Hasta olduğunda İhya'yı bitirmesine 8 sayfa kalmıştı

Ali Yakup Hoca 1913'de Kosova'nın Gilan kasabasında doğmuş. Babası ve ablaları hafızdı. Dedesi müftü. Amcaları da o bölgenin hocaları idi. Önce Gilan medreselerinde eğitim aldı. Kur'an-ı Kerim ve Arapça eğitimi burada belli bir merhaleye geldikten sonra ilerletmek için Mısır'a gitti. Orada 20 sene kaldı. Ezher'de 10 yıl tahsil yaptı. Daha sonra hem eğitimine devam etti hem de çalıştı. Mısır'da çok değerli hocalarla tanıştı. O yıllarda Türkiye'den ayrılmış, Mısır'da bulunan son şeyhülislamlardan **Mustafa Sabri Efendi** ve fıkıh ve hadis âlimi **Zahid'ül Kevserî** ile tanışıp onlarla ilim sohbetlerde bulunmuştur. Yıllarca dostlukları devam etmiştir. Mustafa Sabri Efendi ile ölünceye kadar görüşmüştür. Aynı yıllarda **Ali Ulvi Kurucu** Hoca da Ezher'de idi. Kendisi hatıralarında Ali Yakup Hoca'dan bahsederek birçok anısını anlatıyor. Hoca Mısır'a giderken Üsküp'te **Mehmet Akif**'in ölüm haberini gazete ilanından öğrenir. Çok üzülür. Onun bazı şiirlerini Arapça'ya tercüme etmiştir ve bu şiirler Arap dünyasında yayınlanmıştır.

Ezher'den sonra Türkiye'ye gelir Ali Yakup Cenkçiler. Bir müddet Mısır Büyükelçiliği'nde mütercimlik yapar. Fakat bazı hoşuna gitmeyen hususlar yüzünden yüksek maaşlı işini bırakır. 1960'da Türk uyruğuna geçerek İstanbul'a yerleşir. Bir yıl **Abdurrahman Gürses** Efendi'nin evinde kalır. Bir yıl sonra yani 47 yaşlarında Muammer Hanım'la evlenir.

İlk yıllarda keşfedilmemiş bir hazine gibiydi. Geçinebilecek hiçbir geliri ve işi bile yoktu. **Topbaşlar** ona fabrikalarında muhasebe işi verdiler. Yıllarca burada çalıştı. Bu iş onun maddi yükünü hafifletti ama zamanını tamamen dolduruyordu. Eyüp'te bulunan işinden çıkar çıkmaz yürüyerek Fatih'e ders vermeye giderdi. Uzun yıllar böyle devam etti. Fatih Mesih Paşa ve Emir Buhari camilerinde *İhya-i Ulumiddin* ve *Edebüddünya ve'd Din, Tefsiru İbn Kesir* gibi eserleri 20 yıla yakın okuttu. Felç geçirip eve kapanana kadar İhya derslerine devam etti. Hasta olduğunda İhya'yı bitirmesine 8 sayfa kalmıştı. Öğrencileri hatıralarında anlattığına göre bu kalan son bölüm ölüm hakkındaydı.

İhya'yı tercüme edecek kimsede Gazali'nin ihlası olması lazımdır

İhya'yı yıllarca okuttuğu için bir yayınevi hocaya tercüme teklif eder. Hocamız irkilerek, *"Vallahi azizim ben Allah'dan korkarım. İhya'yı tercüme edecek kimsede Gazali'nin ihlası olması lazımdır, değilse tercüme kuru bir metinden ibaret kalır"* diyerek bu gibi temel eserlerin tercümeden ziyade ehli tarafından okutulmasının uygun olduğunu söylemiştir.

Bu hususta ısrar edilmesi üzerine Őu hikâneyi anlatır. Nalbantta ayağı nallanan atı gören kurbağa kendi ayağını nallatmak üzere uzatmıŐ. “İŐte İmam-ı Gazali ile benim durumum da böyle” demiŐ.

Yirmi yıla yakın İhya’yı ücretsiz okutup açıklamıŐ fakat ücretli tercümeyle gelince geri durması hakiki bir tevazunun alametidir. Hepimize ilanihaye ibret ola.!

Hoca birçok lisanı konuŐurdu. Arapçayı ana dili gibi bilir, bunun yanında Sırpça, Arnavutça, Osmanlıca, Fransızca, İngilizce, Farsça’yı anlar ve konuŐurdu. İslam dünyasının birbiriyle İngilizce konuŐmasına üzölür, “Arapça beynelmilel bir dil olmalı” derdi.

Türkiye’deki Arapça eğitimi hususunda; “Gramer çok öğretilmiŐ fakat tekellüme ve kitap okumaya önem verilmemiŐ. Halbuki lisan kitap okumakla öğrenilir. Radyo takip edilmeli. Meram öğrenmek ise okumak, yine okumak lazım. Ben İngilizceyi, Fransızca’yı, Farsçayı kendi kendime öğrendim. Türkçe’yi Kosova’da bir sarhoŐtan öğrendim” derdi.

“İlimde gurur, kibir olmaz” diye altını çizdi.

Emin Saraç Hoca ile Mısır’da tanışmıŐtı. Kendisine Hafız Emin derdi ve hiç ayrılmazlardı. Birçok yerde beraber görünürlerdi. Bize “fıkıhta Hafız Emin’e sorabilirsiniz” demiŐti.

Hoca hayatta üç kiŐiden etkilendiğini söylerdi: **Gazzali, Mustafa Sabri Efendi ve Hasan el-Benna**. “Hasan el-Benna hayatını Allah’a vakfetmiŐ bir adamdı. İnsana hitap ettiği zaman mıknaş gibi kalbini cezbeder. Allah onu bu asırda sanki gençliğe rehber yaratmıŐtı.” (Hasan el-Benna’nın oğlunu Tuba K.K.’ndan bir öğrencisiyle evlendirdi.)

Yüksek ahlak ve zühd sahibi idi

Hoca ansiklopedik bir bilgiye sahipti. Hangi mevzu sorulursa sorulsun bir malumat verirdi fakat fetva vermezdi. “Benim için tasavvuf ihlasla Őeriatı yaŐamak” derdi.

“Ben Türk milletine Őükran borçluyum. Eğer Osmanlılar gelmeseydi Balkanlarda hepimiz Hıristiyan kalırdık. Türk kelimesi Balkanlar’da Müslüman yerine kullanılır. ‘Elhamdülillah Türk’üz, Türklüđün Őartı 33’tür’ denir. Sultan Hamid’in adı geçtiğinde emin olun ayağa kalkılırdı. Osmanlı’nın çocuklarına, torunlarına ilim öğretmek bir vecibe-i Őükranıyyemdir” diyerek Ankara Konsolosluđu’nda yüksek maaşlı vazifesini terk edip İstanbul’a gelmeyi tercih etti. Bu, vefakârlığın en güzel ispatıydı. İstanbul’da uzun yıllar düşük bir maaŐa çalıŐmıŐtır. **Osman Öztürk** bir hatıratında, TopbaŐ’lardan Hoca’nın yarım gün izin alıp talebelerle meŐgul olmasını sağladığını söyler.

Emekli olduktan sonra da gecesini gündüzünü talebe yetiŐtirmeye, camilerde, Kuran kurslarında, ilahiyatlarda ders vermeye tahsis etmiştir.

Yüksek ahlak ve zühd sahibi idi. Dünyalıđa önem vermezdi.

İstanbul'da ilahiyatlılar için düzenlenen Haseki İhtisas Eğitim Merkezi'nde Arap Edebiyatı, Kelam ve Tefsir okuttu. *Sünen-i Ebu Davud* anlattı.

“Osmanlı ilmi sayesinde gâvur olmaktan kurtulduk”

1983 yılında felç geçirdi. Hastahaneden çıkışta **Hüseyin ve Ahmet Tokuz** Beyler kendi evlerine götürerek kendisine bir müddet hizmet etmişlerdir. Hoca daha sonra Atikali'de bir apartmanın giriş katın katındaki yeni evine yerleştirildi. Burada vefatına kadar talebe okutmaya devam etti. Bu yıllarda fizik tedavisi ile **Süleyman Bağlan** alakadar olmuştu.

22 Mayıs 1988'de 75 yaşında Atikali'deki evinde vefat etti. Cenazesi Fatih Camii'nde ikinci namazını müteakiben kaldırıldı. Edirnekapı'daki Sakızağacı Mezarlığı'nda toprağa verildi. Allah gani gani rahmet eylesin.

Felçli olduğu yıllarda kendisinden bir hizmet istendi. Arapça kitapları olan bir kütüphanenin kataloğu hazırlanacaktı. Fakat bu iş, içinde Süleymaniye Kütüphanesi'nin uzmanlarının da olduğu hazırlama komisyonunun seviyesini aşıyordu. Bir uzmana ihtiyaç vardı. Kendisine araba tahsis edildi. Vazifeyi yerine getirdi. Fakat yardım istendiğinde duyulandı. *“Yahu biz Arnavud, Boşnak ve Sırp Müslümanları, Osmanlı ilmi sayesinde gavur olmaktan kurtulduk. Şimdi o koca Osmanlı'nın makarrında bir adam kalmadı da bizim gibi gurbet kuşuna mı iş kaldı”* diyerek ağladı. (Millet Kütüphanesi emekli müdürü merhum **Mehmet Serhan Tayşi** anlatıyor)

Fatih'teki evinden gece yürüyerek bizim için kursa, Süleymaniye'ye gelirdi

Ali Yakup Hoca'dan toplu veya özel ders almak, yıllarca yanında bulunmak kısmet oldu. Ama insan nimet çok yakınındayken fark edemeyebiliyor. Keşke her dakikamızı değerlendirebilseydik. Onun gibi bir deryadan çok az şey öğrenebildik.

Tuba'da bir ara bize akşamları, geceleri ders verdi. Günlük programımız bittikten sonra Fatih'teki evinden gece yürüyerek bizim için kursa, Süleymaniye'ye gelirdi. Gramer okuduk, kitap tercüme ettik. Ders sonunda da Arapça konuşma tatbikatı yapardık.

Geç saatler olunca bizi biraz uyku bastırırdı. O iştahla, istekle anlatır, biz de yarı uykulu dinlerdik. Arada bir “anla... anla...?” yani “anladınız mı” diyerek uykumuzu açardı.

Örnek bir insandı. Çocuk halimizle kıymetini bilip faydalanamadığımız için çok utanıyordum, müteessir oluyordum. Allah affetsin bizi.

Hocamızı akşamları kursun dış kapısında karşılar, sınıfa hep beraber girerdik. Hiçbir ücret almadığı halde ikram bile istemezdi. Biz de sadece kursun mutfağında limonata hazırlar, ona ikram ederdik. Bu hazırlık ve sunum, bir seremoni olurdu. Mutfakta malzemeleri bir araya getirip her birimizin eli değerek imece usulü ile hazırlardık. Dersten sonra hep beraber dış idareye kadar uğurlardık, “ilellika” diyerek vedalaşırdık. Yaz-kış sabit giyeceği olan ince yağmurluğunu giyip gecenin yarısında yürüyerek evine giderdi.

“Hocam nasıl sağlıklı kalıyorsunuz” diye sorduğumuzda; “Her sabah soğuk su ile duş alırım. Çok yürürüm. Az uyurum. Yemeği sade yerim, çoğu zaman domates ile peynir. Hanıma bir defa dahi şunu pişir demedim, ne getirdiyse yedim. Mısır’da iki, üç hurmayı bardakta ıslatıp onu yedim veya birkaç incirle idare ederdim.” derdi.

Aslında mü’min olmak, iyi insan olmak daha kolay; kötü olmak daha zor ve karmaşık deyiveriyor insan...

Yeri doldurulamayacak bir âlimdi. Hayatı ile örnek oldu. Allah onun emeklerini bereketlendirerek kabul etsin.

Kerime Tunçbilek